<u>זיכרונות של אל"ם (דימ') שלמה גואטה מתפילת יום הכיפורים תשל"ד - אוקטובר 1973 - אז סג"ם</u>

נכתב לקראת יום כיפורים תשפ"א

47 שנים למלחמת יוה"כ

לקראת יום הכיפורים הקרוב, של שנת תשפ"א, אני בדילמה באשר לתפילה בבית הכנסת. השנה לאור ההסגר והחשש ממחלת הקורונה (ולא חשש על עצמי אלא החרדה שאני אדבק ואדביק אחרים ובמיוחד את היקרים לי), אני מתלבט אם ללכת כהרגלי לבית הכנסת או להתפלל ביחיד. מאז ילדותי אני אוהב ומתחבר לתפילות ולפיוטים של הימים הנוראים. אולי משום שאבי ז"ל היה חזן נעים זמירות וקולו הערב היה מרעיד את כותלי בית הכנסת. בכל השנים מאז שאני זוכר את עצמי, לא החמצתי אף פעם את תפילת יום הכיפורים בבית כנסת. הדילמות השנה מחזירות אותי ליום כיפור של שנת 1973, היא השנה שבה פרצה מלחמת יום הכיפורים הטראומטית. באותה שנה זכיתי להתפלל בבית הכנסת רק את תפילת כל נדרי בערב יום כיפור. והסיפור שהיה כך היה.

באותם ימים הייתי קצין צעיר שאך חודשיים לפני כן סיימתי קורס קצינים והשלמה של קציני מודיעין. חזרתי בתום הקורסים באוג' 73 ליחידת האם שלי במפקדת חיל הים שבקריה. הוצבתי כקצין משמרת בחמ"ל המודיעין של חיל הים. בשבוע שקדם לפרוץ המלחמה עשיתי משמרות במהלך שעות היום. בשעות אחה"צ של יום חמישי הקצין שהחליף במשמרת (חבר טוב ויקר) נתן לי את רכבו הפרטי משום ששמע ממני שאני מתכוון לנסוע בתחבורה ציבורית כדי לבקר את הוריי המתגוררים בגבעת אולגה. הייתה לי תחושה שכדאי שאבקר אותם שכן מי יודע מתי אראה אותם (אנו כקצינים צעירים במפקדת חיל הים ידענו שהולכת ומתרגשת לה עננה של מלחמה). מאחר ואותו חבר השאיל לי את רכבו הפרטי, הצעתי לחברתי (לימים אשתי רעיה ז"ל) להתלוות אלי לנסיעה לביקור אצלי הורי. רעיה נענתה והצטרפה אלי לביקור. התקיים הביקור אצל ההורים וכמובן לא שיתפתי אותם כהוא זה בעננה הקודרת. חזרנו לתל אביב הורדתי את רעיה בבית הוריה בשכונת מונטפיורי וחזרתי ליחידה על מנת להחזיר את הרכב ולהודות לחבר. כשהגעתי ליחידה-מהומת אלוקים, בוקה ומבולקה!!! התברר לי שכולם אצלנו יושבים על המדוכה. החל הפינוי הסובייטי החפוז ממצריים וסוריה ובכלל זה ספינות מלחמה של הצי הסובייטי שעגנו בנמלי מצרים. לכולנו היה ברור מאוד שזה עוד סימן מעיד מובהק למלחמה הקרובה. כך התייחסו לתרחיש זה המפקדים שלנו במודיעין הימי שפניהם היו רציניים ומודאגים.

באותו לילה מתוך סקרנות ומתח נשארתי לישון, על מזרון ביחידה ולא נסעתי ללון באכסנייה שניתנה לי באותם ימים בתל-אביב. למחרת בבוקר נכנסתי שוב למשמרת בחמ"ל, היה די עמוס. בין השאר משום שבחמ"ל טיפלנו בהוצאת פרסומי המודיעין הנוגעים לפינוי החפוז של הכלים הסובייטים והפרסום היומי שהיה דיי גדוש באותה יממה. בתוך כך, לקראת השעה 10 או 11 בבוקר, של אותו יום שישי, התבשרנו כי בצה"ל, בקרב הצבא הסדיר, הועלתה הכוננות ונאסרו היציאות לחג מחוץ לבסיסים. מחברים (בחיל הים ובאמ"ן) שהיו באותה עת בקורסים שונים, התעדכנתי שפיזרו את הקורסים שלהם. מה יש לדבר? העננה הולכת ומתקדרת. אבל היינו רגועים משום שהייתה תובנה כי המפקדים בצה"ל מקבלים החלטות על מנת להיערך למלחמה ולהכין לאויב המצרי והסורי מלכודת מאין כמותה!!! היינו כולנו בתחושה כי צה"ל שגילה את הכוונות של האויב, עומד להדוף את המתקפה הקרובה ולהכות באויב שוק על ירך. בתמימותי סברתי שיש לשמור את הסוד הזה מכל משמר כדי שהאויב לא ידע שאנו יודעים. ואפילו התחלחלתי כאשר באחת היציאות שלי באותו יום משער הבסיס (שער ויקטור) שמעתי חייל ברחוב קפלן צועק לחברו *"שהוא לא יוצא הביתה משום שיש כוננות"*.

ביקשתי משוטר צבאי לטפל באותו חייל על כי חשף מידע מסווג. בדיעבד אני מקווה שאותו חייל לא נענש משום שהלוואי והיו עוד כמה כאלה "צעקנים" ברחוב קפלן בתל-אביב שהיו נוהגים כמו אותו חייל פשוט וממלאים את תפקידו של ה"צופה" של הנביא יחזקאל שלא תקע בשופר. הייתי משוכנע כי בעקבות הכרזת הכוננות בצה"ל כל הצבא דרוך ומוכן. מי העלה בדעתו שאין מוכנות מול האויב וכי עדיין מבלים ומשתזפים חיילים בתעלת סואץ, בשארם ובמוצב החרמון. אולי סברתי כך משום שידעתי כי בחיל הים ננקטו וננקטים צעדי מוכנות חריגים. באותן שעות המשמרות שלנו היו

מתוגברות, ולקראת אחר הצהרים ביקשתי רשות לצאת על מנת לאכול ארוחה מפסקת אצל הורי חברתי (שהתגוררו בשכונת מונטפיורי הסמוכה) ולהתפלל את תפילת כל נדרי בבית הכנסת השכונתי. למרות המצב המתוח, לא רציתי לפספס את תפילת כל נדרי ולהאזין לפיוטים שאני כה אוהב בנוסח של העדה שלי שגדלתי עליהם מילדותי. זוכר אני היטב את אותה תפילת כל נדרי באותו ליל כיפור. קהל המתפללים שר בהתלהבות את הפיוטים היפים. מצד אחד הייתה בקרבי תחושה של התרוממות רוח ונפש שבכל זאת זכיתי, למרות הכוננות, להתפלל תפילת כל נדרי בבית כנסת. מצד שני, בתוך תוכי, היה סוג של מתח ואף מועקה. כאחד שעברו דרכו בחמ"ל המודיעין של חיל הים, בשבוע שחלף, ידעתי כי עומדת לפרוץ מלחמה שבוודאי תגבה קורבנות רבים שהרי אין מלחמה ללא קורבנות ופצועים גם אם זו מלחמה שאנו מנצחים בה. זוכר אני את עצמי מתבונן בקהל המתפלל בהתלהבות ומהרהר ביני לבין עצמי ושואל: האם הם היו ממשיכים להתפלל באותה התלהבות אילו היו יודעים שתוך כמה שעות תפרוץ מלחמה?

בתום התפילה חזרתי לצור מחצבתי, בקריה, כקצין משמרת בחמ"ל שלנו. כקצין זוטר נמניתי על הצוות המתוגבר שאייש את חמ"ל המודיעין הימי והמשיך לעקוב בחרדה ובמתח אחר הסימנים המעידים הנוספים שהמשיכו להצטבר לפחות במה שנוגע לזירה הימית ,שהיינו מופקדים עליה. בסביבות השעה 2 או 3 לפנות בוקר, פנה אלי ראש המדור, לביא אהרון ואמר לי, שלמה צפויות לנו שעות עמוסות. אני מציע שתלך לנוח ולתפוס תנומה קלה על מנת לאגור כוחות לקראת הבאות. בשל כמות האנשים שנכחו באותו לילה ביחידה, כל חדרי המנוחה היו תפוסים ולא מצאתי ולו מזרון אחד או פינה אחת להניח את הראש. לכן, החלטתי ללכת שוב רגלית לבית הוריה של רעיה. הם התגוררו אז בקומת קרקע ובחזית הבית הייתה להם מרפסת עם כיסא נוח. השארתי למשמרת את מס' הטלפון בבית הוריה של רעיה והלכתי לשם. כשהגעתי, דלת הכניסה הראשית הייתה נעולה.

דפקתי מספר פעמים ולא שמעו את דפיקותיי. נמנעתי מלצלצל בפעמון בשל קדושת יום הכיפורים. משלא פתחו לי את הדלת נשכבתי בלית ברירה על אותו כיסא הנוח שבמרפסת. באותם ימים של הסתיו, החלה צינת הלילה. הפשלתי את שרוולי החולצה והתכרבלתי לי בכיסא הנוח, תוך שנרדמתי בסוג של שינה טרופה. קצת לפני 6 בבוקר, נפתחה הדלת וחמותי, שהבחינה בי שוכב מכורבל קראה בהפתעה: *"מה, אתה כאן?!? לא ידענו!!!"* התקשרו מהצבא וביקשו שתחזור מיד ליחידה שלך, אמרה לי בהתרגשות. זו הייתה ההקפצה שרבים הוקפצו לה בעקבות המידע, ששלח ראש המוסד זמיר ואשר הגיע לארץ בסביבות 4 לפנות בוקר.

מכאן ואילך התגלגלנו למלחמה קשה מדממת, מתסכלת וארוכה. מצד אחד אופוריה על הישגיו של חיל הים. מצד שני תסכול וכאב על התבוסות והנופלים הרבים. ביומיים הראשונים הייתי נתון עדיין בתחושה שהמלחמה בשליטה של צה"ל. האסימון התחיל ליפול אצלי כאשר פתאום נודע כי קצין ישראלי בכיר נפל בשבי המצרי בניסיון מתקפת הנפל של ה-8 באוקטובר בתעלה. כמו כן החלו לטפטף שמות של קורבנות בחזיתות השונות. את חלקם הכרתי אישית מהקורסים שעשיתי באותה שנה. בהכנה לקורס קצינים ב-גולני ובקורס הקצינים עצמו בבה"ד 1. המג"ד (דרור) והמ"פ (ויניק) בהכנה בבסיס בזק של גולני. מפקד הפלוגה (אהוד) והמד"כ (אסף) בבה"ד 1 .וכן צוערים שהיו עמי בקורס ונפלו במערכה אם ברמת הגולן ואם בקרב המדמם בעיר סואץ.

מרבית ימות המלחמה עברו עלי כג'ובניק בקריה כקצין משמרת בחמ"ל המודיעין. אומנם היו לא מעט רגעי דרמה ואופוריה, במיוחד בעת התרחשותם של קרבות ימיים. עד היום אני מצטמרר כשאני נזכר בשניות שבהן עבר השדר "חירום טיח" שמשמעותו משוגרים טילים ימיים לעבר כוחותינו בים. כולנו ידענו שהמשמעות הינה טיל במשקל של 500 ק"ג חנ"ם הטס במהירות של כ-330 מ' בשנייה לעבר המטרה שהוא שועט אליה. דממה נפלה באותם רגעים בגשר הפיקוד העליון והתחתון של חיל הים. אילו הייתה נזרקת סיכה על הריצפה, היו שומעים אותה. אוף. השניות חלפו כמו נצח. אולם ברוך ה' הטילים לא פגעו!!! כ-50 שיגורים כאלה היו במהלך המלחמה אבל חיל הים, בעקבות הלקחים שנלמדו מהטבעת המשחתת "אילת", הצליח להכין את עצמו היטב ולהתגונן מפני אותם טילים. כל גורמי המודיעין, הפיתוח ומפתחי תורות הלחימה, היו גאים בהישג זה. אנחת רווחה פרצה מחזותיהם של הרבה מאוד מפקדים ולוחמים בחיל הים.

לא רק שייטת ספינות הטילים קצרה הישגים במלחמה. גם לוחמי הקומנדו הימי וגם לוחמי הספינות בזירת ים סוף נחלו הצלחות מרובות למרות שמאזן הכוחות בדירה הדרומית נטה לרעת חיל הים בהשוואה לעוצמה הימית שהייתה לחיל הים המצרי בזירת ים סוף.

למרות האופוריה בה הייתי נתון כקצין מודיעין (זוטר אומנם) במפקדת חיל הים, שכן הייתי חשוף ומודע לכל ההתרחשויות במערכה בחזיתות השונות ביבשה באוויר ובים, נכספתי בכל לבי ומאודי לצאת מבור ולהסתפח כקצין מודיעין בקרב אחת היחידות הקרובות לקווי המגע.

לקראת סוף המלחמה קרנתי מאושר כשקיבלתי סוף סוף הודעה שנבחרתי להישלח על מנת לתגבר את מחלקת המודיעין בזירת ים סוף שבשארם. סוף סוף קרוב למוקדי ההתרחשויות. על שירותי בשארם בנוסטלגיה אחרת שאולי אספר בעתיד.

קצת גלשתי, מה בעצם הייתה מטרת התיאור הזה שתיארתי: לא שאני כזה גיבור גדול. זה היה כדי לתאר שבאותה שנה של כיפור תשל"ד 1973 זכיתי להתפלל רק את תפילת כל נדרי. כמובן את שאר תפילות יום הכיפורים של אותה שנה, לא זכיתי לקיים. בתפילת מוסף של יום הכיפורים נהוג לערוך את סדר המערכה שאותו מקיים הכהן הגדול בתוך קודש הקודשים. זוהי תפילה מיוחדת שאני זוכר את אבי החזן (הקצב ראובן גואטה) היה מתפלל אותה בחרדת קודש. בתפילה זו מכפר הכהן הגדול על עצמו ועל כל העם. אם תפילה זו נענית הרי שמובטחת שנה מבורכת. כנראה ש"הכהן הגדול" שלנו באותה שנת תשל"ד לא עמד במשימה ונמנעה ממנו הבשורה של "האורים והתומים".

חזור לצום. באותו יום כיפור מיוחד במינו, לקראת הצהריים יצאה הנחייה של הרבנות הצבאית לשבור את הצום. אני הסתפקתי בלגימה של כוס מים. נמנעתי למיטב זיכרוני מאכילה והכי הקפדתי שלא לעשן למרות שהשתוקקתי מאוד. רק במוצאי כיפור לקחתי לשפתי את הסיגריה הנכספת.

שוב, צר לי שגלשתי, אבל אלו היו הזיכרונות שהתעוררו בקרבי השנה, על התפילות שלא התקיימו באותו יום כיפור של מלחמת יוה"כ. האם גם השנה לא אשתתף בתפילות המניין בבית הכנסת? אינני יודע עדיין. בהזדמנות זו גמר חתימה טובה ושתהא שנה מוצלחת וטובה מקודמתה.

שלמה גואטה